

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUĐOK SÚDNEHO DVORA (ôsma komora)

zo 7. novembra 2013*

„Poistenie právnej ochrany — Smernica 87/344/EHS — Článok 4 ods. 1 — Slobodný výber advokáta poisteným — Ustanovenie vo všeobecných podmienkach vzťahujúcich sa na zmluvu o zabezpečení právnej pomoci v súdnych a správnych konaniach jedným zo zamestnancov poistiteľa — Náklady súvisiace s právnou pomocou poskytnutou externým právnym poradcom, ktoré sa uhradia len vtedy, ak je podľa poistiteľa nevyhnutné, aby sa prípadom zaoberal externý právny poradca“

Vo veci C-442/12,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Hoge Raad der Nederlanden (Holandsko) z 28. septembra 2012 a doručený Súdnemu dvoru 3. októbra 2012, ktorý súvisí s konaním:

Jan Sneller

proti

DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringsmaatschappij NV,

SÚDNY DVOR (ôsma komora),

v zložení: predseda ôsmej komory C. G. Fernlund, vykonávajúci funkciu predsedu ôsmej komory, sudcovia C. Toader (spravodajkyňa) a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: P. Mengozzi,

tajomník: M. Ferreira, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 19. septembra 2013,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringsmaatschappij NV, v zastúpení: J. W. H. van Wijk a B. J. Drijber, advocaten,
- talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci W. Ferrante, avvocato dello Stato,
- rakúska vláda, v zastúpení: A. Posch, splnomocnený zástupca,
- Európska komisia, v zastúpení: F. Wilman a K.-P. Wojcik, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: holandčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 4 ods. 1 smernice Rady 87/344/EHS z 22. júna 1987 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa poistenia právnej ochrany (Ú. v. ES L 185, s. 77; Mim. vyd. 06/001, s. 187), ktorá je *ratione temporis* uplatniteľná na konanie vo veci samej.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi J. Snellerom a poisťovňou DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringsmaatschappij NV (ďalej len „DAS“) vo veci úhrady nákladov na právnu pomoc poskytnutú advokátom, ktorého si vybral poistený.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Jedenáste odôvodnenie smernice 87/344 znie:

„keďže záujem osôb, ktoré majú krytie právnej ochrany znamená, že poistená osoba musí dokázať vybrať si právniku alebo inú osobu náležite kvalifikovanú podľa vnútroštátneho práva pri ľubovoľnom vyšetovaní alebo konaní [ľubovoľnom súdnom alebo správnom konaní – *neoficiálny preklad*] a vždy, keď sa vyskytne konflikt záujmov.“

- 4 Článok 1 tejto smernice stanovuje:

„Účelom tejto smernice je koordinovať ustanovenia zákonov, iných právnych predpisov alebo správnych opatrení týkajúcich sa poistenia právnej ochrany... s cieľom zjednodušiť účinné uplatňovanie slobody usadiť sa a vylúčiť podľa možností akýkoľvek konflikt záujmov, ktorý by vznikol najmä zo skutočnosti, že poisťovateľ kryje [poisťuje – *neoficiálny preklad*] inú osobu alebo kryje [poisťuje – *neoficiálny preklad*] osobu v súvislosti tak s právnou ochranou, ako aj akýmkoľvek iným odvetvím..., a ak by taký konflikt vznikol, umožniť jeho riešenie.“

- 5 Článok 2 ods. 1 uvedenej smernice znie:

„Táto smernica sa vzťahuje na poistenie právnej ochrany. Tá spočíva v záväzku poisťovne znášať za úhradu poistného náklady na súdne konanie a poskytovať iné služby priamo spojené s poistným krytím, najmä z hľadiska:

- zabezpečenia náhrady za stratu, poškodenie alebo úraz utrpený poistenou osobou, mimosúdnym vysporiadaním alebo prostredníctvom občianskeho alebo trestného konania,
- obhajobou alebo zastupovaním poistenej osoby v občianskom, trestnom, správnom alebo inom konaní alebo v súvislosti s akoukoľvek pohľadávkou uplatňovanou proti nej.“

6 Článok 4 ods. 1 tejto smernice znie:

„Akákoľvek zmluva o poistení právnej ochrany bude vyslovene uznávať, že:

- a) poistená osoba má právo slobodného výberu právnikovi alebo inej osoby náležite kvalifikovanej podľa vnútroštátneho práva s cieľom obhajovať, zastupovať alebo slúžiť záujmom poistenej osoby v akomkoľvek vyšetrení alebo konaní [ak je potrebné obrátiť sa na advokáta alebo na inú osobu, ktorá má podľa vnútroštátneho práva náležitú kvalifikáciu na obhajovanie a zastupovanie poisteného alebo na hájenie jeho záujmov v akomkoľvek súdnom alebo správnom konaní, musí mať poistený možnosť si takého advokáta alebo inú osoby slobodne vybrať – *neoficiálny preklad*];
- b) poistená osoba si slobodne vyberie právnikovi alebo, ak to uprednostní a pokiaľ to umožňuje vnútroštátne právo, akúkoľvek inú náležite spôsobilú osobu, ktorá bude slúžiť jej záujmom vždy, keď vznikne konflikt záujmov.“

7 Článok 5 smernice 87/344 stanovuje:

„1. Každý členský štát môže poskytnúť výnimku z uplatňovania článku 4 ods. 1 pre poistenie právnej ochrany, ak sú splnené tieto podmienky:

- a) poistenie je obmedzené na prípady vznikajúce z používania cestných vozidiel na území daného členského štátu;
- b) poistenie je spojené so zmluvou o poskytovaní pomoci v prípade nehody alebo poruchy týkajúcej sa cestného vozidla;
- c) ani poisťovateľ právnej ochrany ani poisťovateľ poskytovania pomoci nie je činný v žiadnom odvetví poistenia zodpovednosti;
- d) sú prijaté opatrenia, aby právne poradenstvo a zastupovanie každej strany v spore bolo realizované úplne nezávislými právnikmi, keď tieto strany sú poistené na právnu ochranu rovnakým poisťovateľom.

2. Výnimka poskytnutá členským štátom poisťovní podľa odseku 1 neovplyvní uplatňovanie článku 3 ods. 2.“

Holandské právo

8 § 4:67 ods. 1 zákona o finančnom dohlade (Wet op het financieel toezicht) znie:

„Poisťiteľ právnej ochrany zabezpečí, aby bolo v zmluve o poistení právnej ochrany výslovne stanovené, že poistený si môže slobodne vybrať advokáta alebo odborníka oprávneného zo zákona, ak:

- a) je potrebné sa obrátiť na advokáta alebo iného odborníka oprávneného zo zákona na obhajovanie a zastupovanie poisteného alebo na hájenie jeho záujmov v súdnom alebo v správnom konaní, alebo
- b) vznikne konflikt záujmov.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 9 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že J. Sneller uzavrel v spoločnosti Reaal Schadeverzekeringen NV poistenie právnej ochrany. V poistnej zmluve sa stanovuje, že DAS je spoločnosť, ktorá má poskytovať poistné plnenie z poistenia právnej ochrany.
- 10 V uvedenej zmluve sa takisto stanovuje, že prípadmi sa zaoberajú vlastní pracovníci spoločnosti DAS. Ak je však podľa zmluvy alebo stanoviska spoločnosti DAS potrebné, aby bol prípadom poverený externý poradca, poistený má právo vybrať si sám advokáta alebo odborníka.
- 11 V konaní vo veci samej J. Sneller chce začať súdne konanie proti svojmu bývalému zamestnávateľovi, v ktorom by sa domáhal náhrady škody za protiprávne ukončenie pracovného pomeru. Na tento účel sa chce nechať zastupovať advokátom podľa svojho výberu a náklady na právnu pomoc má uhradiť jeho poistiteľ právnej ochrany. DAS súhlasila so začatím takéhoto súdneho konania, avšak zastávala názor, že zmluva, ktorú uzavrel J. Sneller, nestanovuje, že DAS v tomto prípade uhradí náklady na právnu pomoc poskytnutú advokátom, ktorého si vybral poistený. DAS uviedla, že je pripravená zabezpečiť J. Snellerovi len právnu pomoc jedným zo svojich vlastných pracovníkov, ktorý nie je advokátom.
- 12 Vnútroštátny súd v tejto súvislosti uvádza, že podľa holandského práva nie je v rámci konania, ktoré chce J. Sneller začať proti svojmu bývalému zamestnávateľovi, právna pomoc povinná.
- 13 Keďže DAS odmietla uhradiť náklady na právnu pomoc poskytnutú advokátom, ktorého si vybral J. Sneller, naposledy uvedený navrhol *voorzieningenrechter te Amsterdam* (sudca rozhodujúci o nariadení predbežných opatrení v Amsterdame), aby bola DAS zaviazaná na náhradu uvedených nákladov. Rozsudkom z 8. marca 2011 le *voorzieningenrechter te Amsterdam* tento návrh zamietol.
- 14 Tento rozsudok bol potvrdený rozsudkom *Gerechtshof te Amsterdam* (Odvolací súd v Amsterdame) z 26. júla 2011. *Gerechtshof te Amsterdam* zastával názor, že § 4:67 ods. 1 písm. a) zákona o finančnom dohľade sa má vykladať v tom zmysle, že za takých okolností, ako sú okolnosti dotknuté vo veci samej, keď predmetom zmluvy je poistenie právnej ochrany *in natura*, nevzniká právo na slobodný výber advokáta len na základe samotného rozhodnutia začať konanie v prospech poisteného, ale je takisto nevyhnutné, aby poistiteľ právnej ochrany rozhodol, že právnu pomoc musí poskytnúť externý poradca a nie jeden z jeho pracovníkov. Len v tomto prípade existuje konflikt záujmov, ktorému chce článok 4 ods. 1 písm. a) smernice 87/344 zabrániť.
- 15 J. Sneller napadol tento rozsudok na vnútroštátnom súde. Podľa vnútroštátneho súdu analýza jednotlivých jazykových verzií článku 4 ods. 1 smernice 87/344, ako aj rozsudky z 10. septembra 2009, *Eschig* (C-199/08, Zb. s. I-8295), a z 26. mája 2011, *Stark* (C-293/10, Zb. s. I-4711), poskytujú dôležité argumenty na podporu tézy, podľa ktorej v prípade, ak sa začne súdne alebo správne konanie, musia zmluvné podmienky poistenému vždy priznať právo na slobodný výber svojho poradcu.
- 16 Vnútroštátny súd zastáva názor, že odpoveď, ktorú má poskytnúť vo veci samej, môže mať určité sociálne následky, lebo ak by sa prijal takýto výklad článku 4 ods. 1 smernice 87/344, bolo by pravdepodobne nevyhnutné výrazné zvýšenie poistného.
- 17 Za týchto okolností Hoge Raad der Nederlanden (Najvyšší súd Holandského kráľovstva) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
  - „1. Umožňuje článok 4 ods. 1 smernice [87/344], aby poistiteľ právnej ochrany, ktorý vo svojich poistných zmluvách stanovuje, že právnu pomoc v súdnych alebo v správnych konaniach v zásade poskytujú jeho zamestnanci, okrem toho stanovil tiež podmienku, že náklady na právnu pomoc poskytnutú advokátom alebo zástupcom, ktorého si slobodne zvolil poistený, sa uhradia len vtedy, ak sa poisťovateľ domnieva, že prípadom sa musí zaoberať externý poradca?

2. Líši sa odpoveď na prvú otázku podľa toho, či v predmetnom súdnom alebo správnom konaní je alebo nie je právna pomoc povinná?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 18 Svojou prvou otázkou chce vnútroštátny súd v podstate zistiť, či sa článok 4 ods. 1 písm. a) smernice 87/344 má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby poisťiteľ právnej ochrany, ktorý vo svojich poisťných zmluvách stanovuje, že právnu pomoc v zásade poskytujú jeho zamestnanci, stanovil tiež podmienku, že náklady na právnu pomoc poskytnutú advokátom alebo zástupcom, ktorého si slobodne zvolil poistený, sa uhradia len vtedy, ak sa poisťovateľ domnieva, že prípadom sa musí zaoberať externý poradca.
- 19 V tejto súvislosti treba spresniť, že podľa DAS trpný tvar, ktorý je v článku 4 ods. 1 písm. a) smernice 87/344 použitý vo výraze „ak je potrebné obrátiť sa na advokáta“ a ktorý obsahuje aj nemecká, anglická a holandská jazyková verzia tohto ustanovenia, preukazuje, že toto ustanovenie neurčuje, či nevyhnutnosť obrátiť sa v konaní na externého odborníka má posúdiť poisťiteľ alebo poistený. Z toho by vyplývalo, že DAS môže túto otázku upraviť vo svojich poisťných zmluvách, lebo uvedené ustanovenie možno chápať tak, že stanovuje, že „ak [sa poisťiteľ rozhodne, že je potrebné] obrátiť sa na advokáta... musí mať poistený možnosť si takého advokáta... slobodne vybrať“.
- 20 Takýto reštriktívny výklad článku 4 ods. 1 písm. a) smernice 87/344 nemožno prijať.
- 21 Po prvé, aj keď je pravda, že znenie článku 4 ods. 1 písm. a) smernice 87/344 neumožňuje samo osebe určiť rozsah výrazu „ak je potrebné obrátiť sa na advokáta...“, musí mať poistený možnosť si takého advokáta... slobodne vybrať“, nič to nemení na tom, že na účely výkladu ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou (rozsudok Eschig, už citovaný, bod 38).
- 22 V tejto súvislosti treba uviesť, že tak z jedenásteho odôvodnenia smernice 87/344, ako aj z jej článku 4 ods. 1 vyplýva, že záujem poisteného na právnej ochrane predpokladá, že si v rámci akéhokoľvek súdneho alebo správneho konania môže sám vybrať svojho advokáta alebo akúkoľvek inú osobu náležite kvalifikovanú podľa vnútroštátneho práva (rozsudok Stark, už citovaný, bod 28).
- 23 Z článku 4 ods. 1 písm. a) smernice 87/344 v spojení s jedenástym odôvodnením tejto smernice tak vyplýva, že slobodný výber advokáta poisteným nemožno obmedziť len na situácie, keď poisťiteľ rozhodne, že je potrebné sa obrátiť na externého poradcu.
- 24 Po druhé, ako tvrdí Európska komisia, treba konštatovať, že cieľ sledovaný smernicou 87/344 a najmä jej článkom 4, ktorým je chrániť v širokom zmysle záujmy poistených (pozri v tomto zmysle rozsudok Eschig, už citovaný, bod 45), je nezlučiteľný s reštriktívnym výkladom článku 4 ods. 1 písm. a) tejto smernice, ktorý navrhla DAS.
- 25 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 4 ods. 1 smernice 87/344 týkajúci sa slobodného výberu zástupcu, má všeobecný dosah a je záväzný (pozri rozsudky Eschig, už citovaný bod 47, a Stark, už citovaný, bod 29).
- 26 Po tretie, pokiaľ ide o otázku výšky poisťného, treba spresniť, že rôzne spôsoby výkonu práva poisteného slobodne si vybrať svojho zástupcu nevyklúčujú, aby sa v určitých prípadoch mohli obmedziť náklady, ktoré majú znášať poisťitelia.

- 27 V súlade s judikatúrou Súdneho dvora totiž zo slobody výberu v zmysle článku 4 ods. 1 smernice 87/344 nevyplýva povinnosť členských štátov stanoviť poisťovateľom za každých okolností povinnosť uhradiť všetky náklady vynaložené v rámci obhajoby poisteného, pokiaľ takáto sloboda nestráca svoj zmysel. Tak by to bolo v prípade, keby obmedzenie náhrady týchto nákladov *de facto* znemožňovalo, aby si poistený mohol rozumne vybrať svojho zástupcu. V každom prípade je úlohou vnútroštátnych súdov, ktoré v tejto súvislosti prípadne rozhodujú, aby overili neexistenciu obmedzenia takejto povahy (pozri v tomto zmysle rozsudok Stark, už citovaný, bod 33).
- 28 Zmluvné strany majú okrem toho naďalej možnosť dohodnúť si vyššiu mieru úhrady nákladov na právnu pomoc, a to prípadne s tým, že poistený zaplatí vyššie poisťné (pozri v tomto zmysle rozsudok Stark, už citovaný, bod 34).
- 29 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 4 ods. 1 písm. a) smernice 87/344 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby poisťiteľ právnej ochrany, ktorý vo svojich poisťných podmienkach stanovuje, že právna pomoc je v zásade zabezpečovaná jeho pracovníkmi, tiež stanovil, že náklady na právnu pomoc poskytnutú advokátom alebo zástupcom, ktorého si poistený slobodne vybral, môžu byť uhradené len vtedy, ak sa poisťiteľ domnieva, že sa prípadom musí zaoberať externý poradca.

O druhej otázke

- 30 Svojou druhou otázkou chce vnútroštátny súd v podstate zistiť, či skutočnosť, či právne zastúpenie v dotknutom súdnom alebo správnom konaní podľa vnútroštátneho práva je alebo nie je povinné, má vplyv na odpoveď poskytnutú na prvú otázku.
- 31 Keďže ako bolo pripomenuté v bode 25 tohto rozsudku, právo poisteného slobodne si vybrať svojho zástupcu má všeobecný dosah a je záväzná a keďže smernica 87/344, ako najmä vyplýva z jej jedenásteho odôvodnenia a z jej článku 4 ods. 1 písm. a), nepodriaďuje existenciu a dosah tohto práva vnútroštátnym pravidlám v oblasti zastupovania na súde, takéto vnútroštátne pravidlá nemôžu mať vplyv na odpoveď poskytnutú na prvú otázku.
- 32 Vzhľadom na tieto úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že skutočnosť, či právne zastúpenie v dotknutom súdnom alebo správnom konaní podľa vnútroštátneho práva je alebo nie je povinné, nemá vplyv na odpoveď poskytnutú na prvú otázku.

O trovách

- 33 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (ôsma komora) rozhodol takto:

- 1. Článok 4 ods. 1 písm. a) smernice Rady 87/344/EHS z 22. júna 1987 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa poistenia právnej ochrany sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby poisťiteľ právnej ochrany, ktorý vo svojich poisťných podmienkach stanovuje, že právna pomoc je v zásade zabezpečovaná jeho pracovníkmi, tiež stanovil, že náklady na právnu pomoc poskytnutú advokátom alebo zástupcom, ktorého si poistený slobodne vybral, môžu byť uhradené len vtedy, ak sa poisťiteľ domnieva, že sa prípadom musí zaoberať externý poradca.**

- 2. Skutočnosť, či právne zastúpenie v dotknutom súdnom alebo správnom konaní podľa vnútroštátneho práva je alebo nie je povinné, nemá vplyv na odpoveď poskytnutú na prvú otázku.**

Podpisy